

Akıllı Tahtaya
Uyumlu

CLASSMATE

YENİ NESİL
SORULAR

ETKİNLİKLİ SORU BANKASI

SOSYAL BİLGİLER

- Spot Bilgiler
- Yeni Nesil Etkinlikler
- Kazanım Temelli ve Beceri Temelli Soru Tipleri
- Zorluk Dereceleri Verilmiş Sorular
- Ünite Değerlendirme Soruları

Koparılabilir Sayfalar

5

SINIF

-

Video Çözümleri
akillioretim.com'da

Yayım Kurulu Başkanı
Sultan Özkaya

Yayım Kurulu
Nesrin Özkan - Esra Aktürk - Eylem Akdağ Bingöl

ISBN 978 - 625 - 7434 - 42 - 3

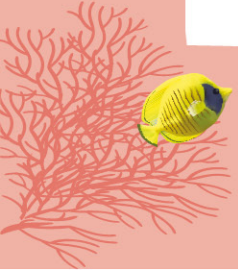
Eski Turgut Özal Cad. No.: 22 / 101 34490
Başakşehir / İSTANBUL
Telefon: (0212) 572 20 00 Fax: (0212) 572 19 49

Yayıncı Sertifika No.: 49697

Baskı - Cilt
Alper Basım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaa Sertifika No.: 45008

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı ve Talim Terbiye Kurulunca kabul edilen, Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan **Sosyal Bilgiler** dersinin müfredat programına uygun olarak hazırlanmıştır.
Kitabın yazımında TDK Yazım Kılavuzu esas alınmıştır.

Bu eserin yayım hakkı; Okyanus Basım Yayın Ticaret AŞ' ye aittir.
İzinsiz kopya edilemez, çoğaltılamaz,
kısmen de olsa yayımlanamaz.

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler!

Eğitim ve öğretim hayatı, uzun bir maratondur ve bu maraton çeşitli duraklardan geçmektedir. İşte ortaokul da bu duraklardan biridir.

Ortaokul, ilkokulda kazanılan temel bilgi ve becerilerin geliştirilip zenginleştirildiği; bu bilgilerin günlük hayatla birleştirilip pekiştirildiği bir dönemdir. Bu dönemi iyi bir şekilde tamamlayan, buradaki konuları tam olarak öğrenmiş bir öğrenci lise hatta üniversite öğreniminde rakiplerinden hep bir adım önde olacaktır.

Bu eğitim maratonunda sizlere yardımcı olmak, ortaöğretim hayatınızda karşınıza çıkabilecek her türlü sorunu çözmenizi sağlamak amacıyla hazırladığımız soru bankamız, konuları ne ölçüde kavradığınızı ve nerelerde yardıma ihtiyaç duyduğunuzu sizlere gösterecektir.

*Başarı ve mutluluk
dolu yarımlara...*

KİTABIMIZI TANIYALIM

Konular, yeni öğretim programına uygun ünitelendirilmiş ve üniteler de alt başlıklara bölünmüştür. Her konunun başında yer alan **“Bunları Bilelim”** başlığı altında verilen kısa bilgiler ve örneklerle konuları hatırlamanız amaçlanmıştır. Ardından gelen testlerde sorular kolaydan zora üç farklı zorluk seviyesinde sıralanmıştır.

“1. Dereceden Sorular” tamamen konuyu kavratmaya yönelik en temel bilgilerden oluşan kolay sorulardır. **“2. Dereceden Sorular”** konuyu kavrayıp kavrayamadığınızı ölçmeye yönelik ve çözümünde birkaç aşama planlamanızı gerektiren sorulardır. Üç zorluk seviyesi içinde orta zorluktaki sorular bu başlık altındadır.

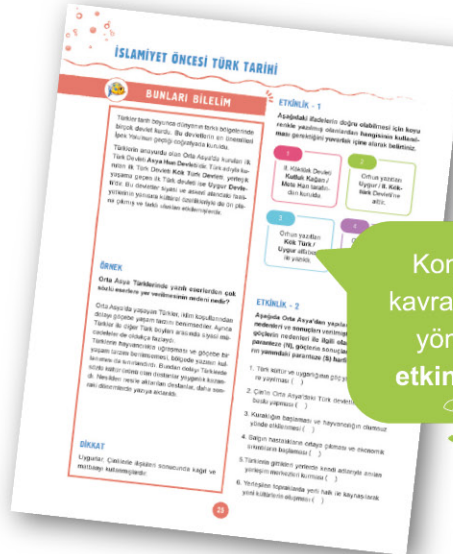
“3. Dereceden Sorular” birden çok bilgiyi kullanmayı gerektirir. Üç zorluk seviyesi içinde en zor sorular bu başlık altında toplanmıştır.

Soru bankamız, MEB'in yayımladığı Liselere Giriş Sınavı'nda çıkabilecek örnek sorulara benzer sorular içermektedir. Bu sorular yorum gücü, farklı bakış açısı ve günlük hayatta öğrenilen bilgileri de kullanmayı gerektirmektedir. Ünite sonlarında konuyu ne derecede öğrendiğinizi sınavabileceğiniz, ünitenin tamamını kapsayan **“Ünite Değerlendirme Soruları”** yer almaktadır.

“Cevap Anahtarı” bölümünde ise tüm etkinliklerin ve soruların cevapları bulunmaktadır. Ayrıca, kitabımızda bulunan karekodları tablet veya akıllı telefonunuzla okutarak ya da karekodların altındaki kodu **akilliogretim.com** da aratarak tüm video çözümlerine ulaşabilirsiniz.

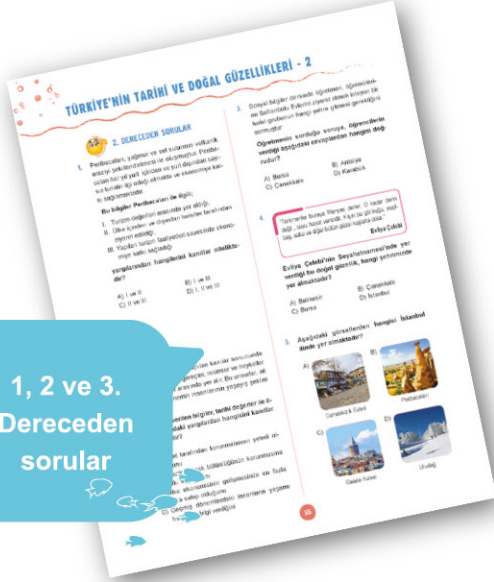

Konu ile ilgili bilgi ve açıklamalar

Konuyu kavratmaya yönelik etkinlikler

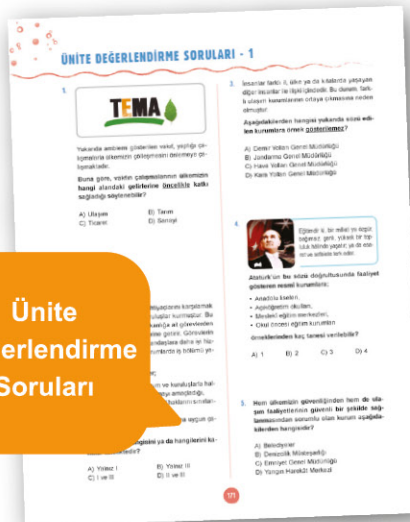
KİTABIMIZI TANIYALIM

1, 2 ve 3.
Dereceden
sorular

Beceri
temelli
sorular

Ünité
Değerlendirme
Soruları

Etkinlik
çözümlü
cevap anahtarı

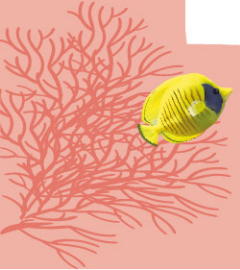
İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: BİREY VE TOPLUM

Olayların Etkileri ve Sosyal Bilgilerin Yararları	11 - 18
Toplum İçinde Birey	19 - 24
Haklar ve Sorumluluklar	25 - 30
Ünite Değerlendirme Soruları	31 - 34

2. ÜNİTE: KÜLTÜR VE MİRAS

Anadolu ve Mezopotamya Uygarlıkları	37 - 46
Türkiye'nin Tarihî ve Doğal Güzellikleri	47 - 56
Türkiye'nin Kültürel Zenginlikleri	57 - 64
Ünite Değerlendirme Soruları	65 - 68

İÇİNDEKİLER

3. ÜNİTE: İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

Harita Bilgisi ve İklim	71 - 80
Ülkemizde Yerleşme ve Nüfus	81 - 88
Doğal Afetler ve Etkileri	89 - 96
Ünite Değerlendirme Soruları	97 - 100

4. ÜNİTE: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM

Teknolojinin Etkileri ve Doğru Kullanımı	103 - 110
Bilimsel Etik ve Bilim İnsanları	111 - 116
Ünite Değerlendirme Soruları	117 - 120

5. ÜNİTE: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM

Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler	123 - 134
İnsan ve Ekonomi	135 - 140
Ünite Değerlendirme Soruları	141 - 144

İÇİNDEKİLER

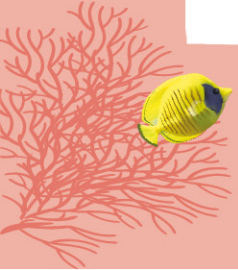
6. ÜNİTE: ETKİN VATANDAŞLIK

Topluma Hizmet Edenler	147 - 156
Yerel Yönetim ve Temel Haklar	157 - 162
Millî Egemenlik ve Bağımsızlık Sembollerimiz	163 - 168
Ünite Değerlendirme Soruları	169 - 172

7. ÜNİTE: KÜRESEL BAĞLANTILAR

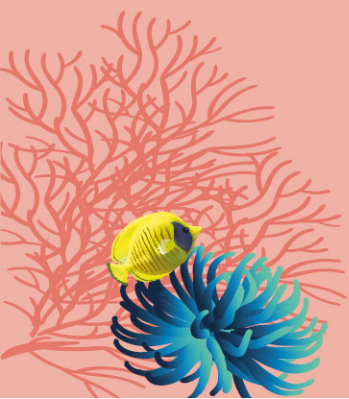
Uluslararası Ekonomik İlişkiler	175 - 184
Turizm ve Ortak Miras	185 - 192
Ünite Değerlendirme Soruları	193 - 196

CEVAP ANAHTARI	198 - 208
-----------------------------	------------------

BİREY VE TOPLUM

OLAYLARIN ETKİLERİ VE SOSYAL BİLGİLERİN YARARLARI

BUNLARI BİLELİM

İnsan, toplumsal bir varlıktır ve yaşamını diğer insanlarla birlikte sürdürür. Bu süreçte insan, birçok farklı **olay** ya da **durumla** karşılaşır. Olayların ortaya çıkmasında ve sonuçlanmasında farklı gelişmeler etkili olur. Olayların nedenlerinden ve sonuçlarından her insan aynı şekilde etkilenmez. Olaylar, bazı insanları mutlu ederken; bazı insanları da mutsuz edebilir. Bu durum olayların çok boyutluluğu ile ilgilidir.

Sosyal bilgiler, olayları ve sebeplerini açıklayan, vatandaşlık hak ve sorumluluklarını belirten, insan ve onun çevresiyle geçmişte, günümüzde ve gelecekteki etkileşimini ortaya koyan bilgilerdir. Sosyal bilgiler tarih, coğrafya, hukuk, felsefe, sosyoloji gibi bilimlere kapsar. Sosyal bilgiler dersi, bireyin toplumsal yaşama uyum sağlamasını kolaylaştıran kazanımları elde etmesini sağlar.

ÖRNEK

Sosyal bilgiler dersinin kazanımlarının toplumsal yaşama katkıları nelerdir?

Sosyal bilgiler dersi, bireylerin sosyal ve etkin bir vatandaş olmasını ve toplumsal yaşamda değer kazanması için gerekli olan bilgileri elde etmesini sağlar. Bireyler toplumsal yaşamda karşılaştıkları sorunlara karşı duyarlı olur ve hak ihlallerine tepki gösterir.

DİKKAT

Bireyleri etkileyen olaylar bazen yaşandığı ülke ile sınırlı kalmaz, tüm dünyayı ve canlıları da etkiler.

ETKİNLİK - 1

Aşağıda sosyal bilgiler dersinin öğrencilere sağladığı yararlar ile ilgili bazı bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerden doğru olanların yanındaki paranteze ✓ işareti, yanlış olanların yanındaki paranteze X işareti koyunuz.

1. Özgür bir birey olarak ilgi ve yeteneklerimizin farkına varmamızı sağlar. ()
2. Bireysel farklılıkların, toplumda çatışmaya neden olduğunu kişilere kavratır. ()
3. Bireylere temel hakların önemini ve nasıl kullanılacağını öğretir. ()
4. Bireylerin kendi düşüncelerini tek doğru olarak kabul etmelerini sağlar. ()
5. Bireylerin bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlaki gözetmelerini sağlar. ()
6. Bireylerin eleştirilere kapalı bir düşünce yapısı benimsemesini sağlar. ()
7. Türk ulusunun, diğer dünya milletlerinden üstün olduğunu topluma benimsetir. ()
8. İnsanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar. ()

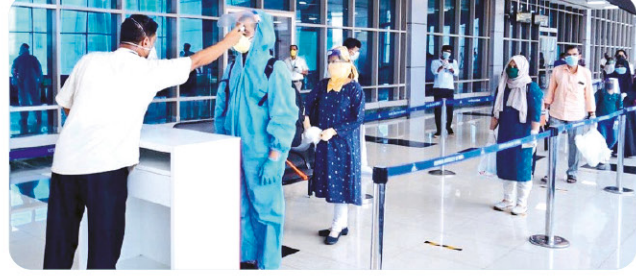
ETKİNLİK - 2

Aşağıda bazı sorular verilmiştir. Bu soruların cevaplarını “Evet” ya da “Hayır” şeklinde boş bırakılan yerlere yazınız.

1. Bütün olaylar aynı nedene bağlı olarak mı ortaya çıkar?
2. Olayları doğru anlayabilmek için çok yönlü mü değerlendirmek gerekir?
3. İnsanlar sadece yakın çevresinde meydana gelen olaylardan mı etkilenir?
4. Olaylar yorumlanırken yalnızca kişisel görüşlere mi yer verilmelidir?

ETKİNLİK - 3

Aşağıda dünyayı çok boyutlu olarak etkileyen bir salgın hastalık olayının sonrasında yaşanan bazı durumların görselleri verilmiştir.

Yukarıda verilen görseller dikkate alındığında olayı çok boyutlu inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Görsellerde ifade edilen hastalık olayı nedir?

▶

2. Olaydan kimler etkilenmiştir?

▶

3. Olayın yayılmasının nedenleri nelerdir?

▶

4. Olaydan olumsuz etkilenmemek için ne yapılmalıdır?

▶

ETKİNLİK - 4

Aşağıdaki öğrenciler sosyal bilgilerin yararları ile ilgili bazı bilgiler vermiştir. Bu bilgilerin hangi alan ile ilgili olduğunu ipuçlarından yararlanarak o alanın başındaki sayıyı ilgili paranteze yazarak eşleştiriniz.

1 Coğrafya

2 Tarih

3 Demokrasi

4 Kültür

5 Ekonomi

6 Hukuk

Arzu: Tüm kişi ve kuruluşların yasalar karşısında eşit olduğunu gerekçesiyle biliriz. ()

Ali: Yaşadığımız doğal çevrenin özelliklerini tanıyarak, insan ve çevre arasındaki etkileşimi açıklarız. ()

Fuat: Katılımın önemine inanır, sorunların çözümü için kendimize özgü görüşler ileri süreriz. ()

Emel: Geçmişte yaşayan toplumlar arasındaki savaş ve barış gibi gelişmeleri analiz ederiz. ()

Serkan: Farklı alanlardaki meslekleri tanıyarak, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine inanırız. ()

Meltem: Ulusal bilincimizin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması gerektiğini kabul ederiz. ()

1. DERECEDEN SORULAR

1. Geçmişte yaşanan olayların günümüze etkileri sosyal bilgilerin konusu içinde yer alır. Bu nedenle sosyal bilgiler, insan hayatının hemen her safhasında yer alır ve insanları etkiler.

Buna göre, sosyal bilgiler ile ilgili;

- I. Geniş bir inceleme alanına sahip olduğu,
- II. Geçmişin günümüze yansımalarını ele aldığı,
- III. Diğer bilim dallarından daha fazla gelişme gösterdiği

yargılarından hangisine ya da hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız III
C) I ve II D) II ve III

2. Mahalleye okul açılmadan önce insanlar çocuklarını daha uzak bir okula göndermek zorunda kalıyordu. Çocuklar yollarda zaman kaybedip yorulurken, veliler servis ücreti ödüyordu. Şimdi bu sorunlar ortadan kalktığı gibi okulun karşısına bir kırtasiye ve büfe açıldı. Mahallemizde boş olan evler de okula atanan öğretmenler tarafından kiralandı.

Metindeki bilgiler;

- I. Yaşanan bir olayın çok boyutlu etkileri vardır.
- II. Okulun açılması mahalleyi ekonomik olarak olumlu etkilemiştir.
- III. Öğrencilerin evlerine yakın okula gitmesi zamandan tasarruf etmelerini sağlamıştır.

yargılarından hangisini ya da hangilerini kanıtlar niteliktedir?

- A) Yalnız III B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

3. Olayların gerçekleşme nedenlerine ve bu olayların sonuçlarına çok yönlü bakıp bu neden ve sonuçlara yönelik incelemelerimizi, düşüncelerimizi, fikirlerimizi ve çıkarımlarımızı bilimsel verilerle desteklememiz olayları daha iyi anlamamıza yardımcı olur.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi olayları daha iyi anlamamıza yardım etmez?

- A) Varsayımlarla hareket etme
B) Farklı bakış açılarına sahip olma
C) Kanıtlanabilir bilgilerden yararlanma
D) Fikirlerimizi yazılı belgelerle destekleme

4. **Aşağıdakilerden hangisi etkin vatandaşın sergilemesi gereken davranışlar arasında yer almaz?**

- A) Vergisini düzenli olarak öder.
B) Toplumsal yasalara uygun davranır.
C) Seçim zamanı geldiğinde oy kullanmaz.
D) Çalışarak ülke ekonomisine katkı sağlar.

5. Sosyal bilgiler, yaşamın büyük bir parçasıdır. Yaşadığımız dünya, toplumda meydana gelen olaylar ve olayların ortaya çıkardığı sonuçlar sosyal bilgilerin konusudur.

Yukarıdaki metinde sosyal bilgilerin;

- I. Toplumsal hayatta yaşanan gelişmeler,
- II. Olayların ortaya çıkardığı etkiler,
- III. Canlıların kalıtsal özellikleri

konularından hangisini ya da hangilerini kapsadığı vurgulanmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve II D) I, II ve III

6. İnsanların çevrelerinde ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel ve coğrafi birçok olay meydana gelir. İnsanlar, bu olaylardan farklı şekillerde etkilirlenirler. İnsanlar, çevresinde meydana gelen olayları kavrayabilmek için olayları farklı yönleriyle değerlendirmelidir.

Yukarıdaki bilgilere verilebilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanlar ve İletişim
B) Teknolojinin Gelişimi
C) İnsan ve Doğal Çevre
D) Olaylar ve İnsanlara Etkileri

7. Bütün dünyayı etkileyen küresel sorunlardan birisi olan bulaşıcı hastalıklar bazı insanların çeşitli sağlık sorunları yaşamasına, bazılarının ise hayatını kaybetmesine neden olmaktadır.

Yukarıda sözü edilen bu durum insanların hangi alanda etkilendiğinin göstergesidir?

- A) Sağlık
B) Ekonomik
C) Dinî
D) Kültürel

8. Bir şehir merkezinde kurulan fabrikanın bacasından çıkan dumanların, denize dökülen atıkların ve boş tarım arazilerine gömülen zehirli varillerin çevreye zarar vermesi üzerine halk şikayetçi olmuş ve bunun sonucunda fabrika kapatılmıştır.

Buna göre, bu fabrikanın aşağıdaki çevre sorunlarından hangisine neden olduğu için kapatıldığı söylenemez?

- A) Hava kirliliği
B) Gürültü kirliliği
C) Su kirliliği
D) Toprak kirliliği

9. İnsanlar, hayatlarını devam ettirmek için birtakım ekonomik etkinliklerde bulunurken, doğal çevrede de değişiklik yapmaktadır. Zaman içerisinde doğal kaynakların aşırı kullanımı, doğanın kendi kendini yenileyebilme özelliğini yoker. Buna bağlı olarak çevre sorunları ortaya çıkar.

Yukarıdaki bilgilere göre, çevre sorunlarının ortaya çıkmasında;

- I. Doğal kaynakların yanlış kullanılması,
II. Doğal çevreye aşırı müdahalede bulunulması,
III. İnsanların çevreyi koruma bilinciyle hareket etmemesi

nedenlerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

10. Olayların sonuçları, insanları farklı şekillerde etkiler. Örneğin; insanlar, dünyanın birçok yerinde doğal çevreyi önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu değişikliklerin bazıları olumlu bazıları da olumsuz sonuçlara neden olmuştur.

Aşağıda verilen uygulamalardan hangisinin çevreyi olumsuz yönde etkilediği söylenemez?

- A) Plastik ürünlerin kullanımının artmasının
B) Kimyasal atıkların toprağa bırakılmasının
C) Yanlış tarım tekniklerinin kullanımının artmasının
D) Bataklıkların kurutulması ve nehirlerin akışlarının düzenlenmesinin

2. DERECEDEN SORULAR

1. Sosyal bilgiler dersi eleştirel düşünebilmeyi, kendi kararlarımızı verebilmenin önemini, ilgi, istek, beceri ve kabiliyetlerimizin farkına varmamızı sağlar.

Sosyal bilgiler dersinde yukarıda verilenleri kavrayan bir birey ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Farklı bakış açılarına sahiptir.
B) Kendi yeteneklerinin farkına varır.
C) Düşünce ve duygularını ifade etmekte zorlanır.
D) Kendisini ilgilendiren kararlarını alabilmenin önemini bilincindedir.

2. Yaşanan trafik kazası sonucunda;

- Kaza yapan kişilerin yakınları akrabalarının sağlığından endişe duyar.
- Kazazedelere tıbbi yardım yapmak için yola çıkan ambulanstaki görevliler işleri uzayınca evlerine geç döner.
- Kaza yapan araçlarda oluşan hasarların giderilmesi için araçların tamire götürülmesi gerekir.

Yukarıdaki örnek olaydan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Olayların aynı anda birçok insanı etkilediğine
B) Olayların daha çok ekonomik sonuçlarından insanların endişe duyduğuna
C) Bir olayın birden fazla sonucu olabileceğine
D) İnsanların olaylardan farklı şekilde etkilenebileceğine

3. Sağlık açısından zararlı olan gazların havadaki miktarının normalden fazla olmasına hava kirliliği denir. Hava kirliliği bitkilerin gelişimini olumsuz etkiler. İnsanlarda solunum yolları hastalıklarına, hayvanların yaşamlarını kaybetmelerine neden olabilir. Otomobillerin egzoz gazları, sanayi tesislerinin filtre edilmemiş bacalarından çıkan dumanlar, aşırı miktarda kullanılan deodorant ve spreyler hava kirliliğinin sebeplerinden bazılarıdır.

Yukarıda verilen bilgilerden hareketle hava kirliliği ile ilgili;

- İnsan yaşamını olumsuz etkilediği,
- Hayvanların ölmesine neden olduğu,
- Sağlık sorunlarının oluşmasında etkili olduğu,
- Oluşumunda havaya salınan zararlı gazların etkili olduğu

yargılarından kaç tanesine ulaşılabilir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

4.

Yukarıdaki görseli öğrencilerine gösteren bir sosyal bilgiler öğretmeni dersinin hangi kazanımını kavratmayı amaçlamaktadır?

- A) Millî kültürü oluşturan temel öğeleri
B) İnsanlar ve doğal çevre arasındaki ilişkileri
C) Ekonomik faaliyetlerin insan hayatındaki etkilerini
D) Bilim ve teknolojinin insan hayatındaki önemi

5. Doğada yapılan değişiklikler, çevre kirliliği gibi sonuçlara neden olmaktadır. Bu durum insanların hayatını olumsuz etkileyeceği gibi diğer canlıların hayatını da etkilemektedir.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Canlıların ihtiyaçları zamana göre değişir.
B) Çevre kirliliği bütün canlıları olumsuz etkiler.
C) Doğal çevreden sadece insanlar yararlanır.
D) İnsanlar, doğada tek başına yaşayabilir.

6. "Sosyal bilgiler dersi sayesinde, kendime ait bir bütçe oluşturmayı öğrendim. Artık ailemin bana verdiği harçlıkları daha iyi değerlendiriyorum. İhtiyaçlarım için yaptığım harcamalardan kalan kısmı kumbarama atarak birikim yapıyorum."

Yukarıda sözü edilen bilinci kazanan bir bireyden aşağıdakilerden hangisini yapması beklenemez?

- A) Bilinçli harcama yapar.
B) Tasarruflu olmayı öğrenir.
C) Para biriktirmenin önemini anlar.
D) İhtiyaçlarından daha fazla ürün satın alır.

7. Sosyal bilgiler dersi sayesinde öğrenciler katılımın önemini kavrar, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürerler.

Yukarıda sözü edilen kazanımı elde eden bir öğrenci için;

- I. Sorunlara duyarsız kalmaz.
II. Yeni fikirler ortaya koyar.
III. Kendi doğrularını çevresindekilere zorla benimsetmeye çalışır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

8. İnsanlar var oldukları andan bugüne kadar hem doğal çevreden etkilendi hem de doğal çevreyi etkiledi. Çevresinde yaşam koşullarını kolaylaştıracak değişiklikler yapan insanoğlu, aynı zamanda doğal çevreye zarar verdi.

Yukarıda verilen bilgilere;

- Oturmak için konutlar yapılması,
- Hızlı üretim için fabrikalar kurulması,
- Enerji üretmek için barajlar yapılması,
- Ulaşım faaliyetlerini kolaylaştırmak için yolların yapılması

durumlarından kaç tanesi örnek olarak gösterilebilir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

9. Harun, sosyal bilgiler dersinde "Naylon poşet kullanımının nedenleri ve sonuçları" ile ilgili hazırladığı ödevinde aşağıdaki tabloya yer vermiştir.

	İfadeler	Neden	Sonuç
I	Kullanımının kolay olması	✓	
II	İnsanların sağlığını tehdit etmesi	✓	
III	Çevre kirliliğini ortaya çıkarması		✓
IV	Ucuz olması		✓

Buna göre, Harun, hangi numaralar ile gösterilen ifadeleri yanlış işaretlemiştir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve IV D) III ve IV